

אמונת עתיר

מחקר תורני ויישום הלכתי בארץ ישראל

לקט מאמרים ושו"ת מתוך גיליון אייר תשע"ה 107

שאלות ותשובות הלכה למעשה

פגיעת רכב הרב אריאל בראלי

שאלה:

שכנתי ביקשה ממני לסייע לה ולהוציא לה את הרכב מן החנייה. רכבה נחסם על ידי רכב אחר, שחנה על המדרכה בצורה מסוכנת, והיא נמצאה ליד החנייה זמן רב, בלא יכולת להזיז את רכבה. כאשר נסעתי לאחור שרטתי את הרכב שלה ואת הרכב החונה. האם עלי לשלם על הנזקים?

תשובה:

ראשית, יש להבהיר שישנה חובה הלכתית להקפיד על חוקי התנועה והחנייה, ובעל הרכב שחנה על המדרכה בצורה מסוכנת נחשב למזיק. בספר השו"ת 'מנחת יצחק' נכתב שמי שמעמיד את רכבו בצורה המסכנת את הולכי רגל, או שמחנה אותו על המדרכה באופן שמאלץ את הולכי הרגל לרדת לכביש, עובר על איסור: 'לא תשים דמים בביתך'; וכן הדין בכל מכשול שיש בו סכנת נפשות. ראשית, יש לברר האם הפגיעה ברכב החונה מותרת. עקרונית, ישנו היתר לאדם לעשות דין לעצמו, בתנאי שזו האפשרות היחידה שיש לו כדי להגיע לתוצאה הרצויה. במקרה שלנו, היישום של דין זה מורכב, כי לא ברור כמה זמן על הנהג החוסם לחכות. כמו כן, אולי עדיף היה לא לפגוע ברכב ולהזמין גרר ואז לתבוע החזר כספי. לכן לכתחילה, אין היתר לחלץ את הרכב באופן שהרכב החוסם ודאי ייפגע. אך לאחר מעשה, צריך לדון כל מקרה לגופו, ועל הדיינים לברר היטב מה היו האפשרויות לחילוץ הרכב. שנית, לגבי התשלום על הנזק שגרם הנהג למכונית של השכנה. אם מדובר על נזק מועט נראה שהוא פטור, שכן הוא סייע לה. הוא לא התרשל, ועשה ככל יכולתו כדי להוציא את הרכב מן החנייה. לאור זאת ישנה הערכה שהסכמת הנהג לסייע היא על דעת כן שלא יינזק, ואף שלא דובר על כך בפירוש נראה שכאשר הנזק מועט, השכנה הסכימה לכך. לכן יש לפטור אותו מתשלום.

הלכה למעשה

חשוב להדגיש שתי נקודות בעניין שאיבת חלב לשימוש (בניגוד לשאיבה לאיבוד):

1. ההיתר הוא רק לחלב שנשאב לצורך שבת ולא לימות החול.
2. ההיתר הוא לתינוק שעיקר תזונתו מתבססת על הנקה, ולא לתינוק שניזון באופן שוטף גם מתחליפי חלב.

הנקה ושאבת חלב בשבת הרב אריה כץ

פתיחה

מאז ומעולם היה חלב האם עיקר הזנתו של תינוק בחודשי חייו הראשונים. תינוק שאמו לא יכולה הייתה להניק אותו היה נזקק למינקת כדי להמשיך ולהתקיים, וסיכוייו של תינוק שאינו יכול לניק לשרוד היו נמוכים. עם התפתחות המדע והרפואה, הומצאו תרכובות שונות להזנת התינוק, בתור תחליף לחלב האם. אולם כיום מוסכם בעולם הרפואה, שהתזונה הטובה ביותר לתינוק בחודשי חייו הראשונים היא חלב אם. גם במקרים שבהם האם אינה זמינה ואינה יכולה להניק תינוק רעב, ההמלצה הרפואית היא להעדיף הזנה בבקבוק מחלב אם שנשאב קודם לכן, מאשר הזנה בתחליף חלב. יש מקרים שבהם תינוק רגיש לתחליפי חלב אם, ובמקרים אלו האפשרות היחידה להזנתו היא בחלב אם.

פשוט שמותר להניק תינוק בשבת. הדעה המקובלת להלכה היא שאין ההנקה עצמה איסור (שהיה צורך להתירו מפני פיקוח נפש), ולכן אפילו במקום שאין שום חשש של פיקוח נפש (כגון שנמצאים סמוך לצאת השבת וניתן להמתין עם ההנקה עד ללילה) מותר להניק ללא חשש.

שונים הם פני הדברים כשמדובר בשאיבת חלב בשבת שאינה הנקה ישירה. באופן כזה, הדעה המקובלת להלכה היא שכשמדובר בשאיבה לצורך החלב, מדובר באיסור תורה של 'מפרק' שהוא תולדה של אב המלאכה 'דש', וכשהחלב הולך לאיבוד, מדובר באיסור דרבנן.

נשאלת השאלה מה תעשה אישה שאינה יכולה

בהיתר. פרחים שבועדי נשתלו לפני השמיטה או פרחים שרגלים לגדל אותם בחממה ובמצע מנותק אין צורך בפיקוח ובהשגחה ומותר לקנות אותם בכל מקום. ברמה הפרקטית בשלב זה של השנה (סוף חודש אייר) אפשר לקנות את כל ענפי הקישוט ללא צורך בפיקוח, אך לגבי הפרחים עצמם יש צורך בפיקוח כשרותי או לחילופין שיהיה לנו מידע מהמגדל עשה 'היתר מכירה' או גדל בדרך היתר אחרת. אג' יחיאל שטיינמץ מציין במאמרו שיש סיטונאים שקבלו הכשר מהרבנות המקומית כמו רשת 'זר פור יו', ומשק 'פרחים סעדה' במושב מאור. כמו כן הוא כותב ש"יש לציין שניתן למצוא אצל הסיטונאים הגדולים פרחים מגידולי 'היתר מכירה' (רשימת המגדלים שבצעו 'היתר מכירה' מצויה באתר מנהלת השמיטה) וגם פרחים עם הכשר של הרב אפרתי ושל הרב לנדא. (פרחי בוקי, כפר אז"ר, גבעת הפרחים, מושב גבעת חן, משק סעדה, מושב מאור, משק שוורץ, מושב צפריה)".

קניית פרחים בשמיטה אגרונום יחיאל שטיינמץ

מאד חשוב לקנות פרחים בערב שבת ולהביאם הביתה, אך דא עקא שגם בזה יש בעיה הלכתית בשנה זו, שנת שמיטה. אמנם לרוב אין בפרחים קדושת שביעית כי אין בהם ריח ולרוב גם אין איסור ספיחין, אם מפני שמדובר בפרחים של צמחים רב-שנתיים ואם מפני שהם אינם מיועדים לאכילה. עם זאת הבעיה המרכזית היא שאין לקנות פרחים ממי שמגדל אותם באיסור, כדי שלא לסייע לעוברי עברה. האגרונום יחיאל שטיינמץ, מדרך פרחים, שה"מ במשרד החקלאות 'הקל עלינו את החיים' וכתב סקירה ובה הוא מציין אלו פרחים אפשר לקנות ללא פיקוח כשרותי ואלו פרחים מצריכים פיקוח או מידע שגדלו

אמונת עתיר הוא כתב עת המאגד את מכוני המחקר התורני המובילים בישראל. כתב העת משמש במה למחקרים ולדיונים הלכתיים בנושאים כגון: כלכלה, משפט, חקלאות, רפואה, טכנולוגיה, ובסוגיות אקטואליות שעל סדר יומה של מדינת ישראל.

להצטרפות כמנוי חנים בעלות דמי משלוח:

טלפון: 08-6847325

אתר: www.toraland.org.il

דוא"ל: machon@toraland.org.il

טרוק לצפייה חינם במהדורה המקוונת

